**EDUSKUNNAN ULKOASIAINVALIOKUNTA 20.5.2021**

**VNS 3/2021 vp VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2022 - 2025, ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALAN PÄÄLUOKKA**

- Ulkoministeriön pääluokkaan 24. määrärahat kasvavat kehyskauden 2022-2025 aikana 1,304 mrd. eurosta 1,343 mrd. euroon. Kasvu aiheutuu lähinnä hallitusohjelman mukaisista määrärahalisäyksistä.
- Vuoden 2022 määrärahoihin sisältyy 12 milj. euroa hallituksen kertaluonteista tulevaisuusinvestointirahoitusta kohdistuen ulkoasianhallinnon toimintamenoihin, talonrakennusmomentille, rauhanvälitykseen sekä Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyöhön
- Hallinnonalalle on julkisen talouden suunnitelmassa osoitettu pysyvä 35 milj. euron vuotuinen säästövelvoite sekä toimintamenoihin 2,18 milj. euron pysyvä säästövelvoite vuodesta 2023 alkaen.
- Ulko- ja turvallisuuspolitiikallaan Suomi tuottaa turvallisuutta, vastaa globaaleihin haasteisiin ja toimii turvallisen ja oikeudenmukaisen maailman puolesta tarkastellen turvallisuutta laajasta näkökulmasta.
- Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, parantaa Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta.
- Ulkoasiainhallinnon keskeiset vaikuttamisen välineet ovat tehokas kahden- ja monenvälinen diplomatia eri tasoilla sekä tuloksellinen viestintä.

**24.01.01 Toimintamenot**

- Ulkoasiainhallinnon toimintamenot laskevat 252 milj. eurosta 237 milj. euroon v. 2024.
- Muuttuva ympäristö vaatii ulkoasiainhallinnolta ennakointia, seurantaa, analyysiä, viestintää ja resurssien joustavaa käyttöä. Ulkoasiainhallinnon keskeinen vaikuttamisen väline on tehokas kahden- ja monenvälinen diplomatia eri tasoilla.
- Määrärahakehyksissä on otettu hallitusohjelman mukaisesti huomioon maahantuloasioiden vahvistaminen, erityisesti työperäinen maahanmuutto, tietoturvallisuuden parantaminen ja edustustoverkko. Näistä kertaluonteista tulevaisuusinvestointirahoitusta on 4,2 milj. euroa.
- Lisäksi määrärahoissa on otettu huomioon vv. 2021-2023 Team Finland -verkoston vahvistaminen 20 uudella erityisasiantuntijalla (7 milj. euroa/v.). Näistä ensimmäiset virkautuvat edustustoihin kevään 2021 aikana.

*Edustustoverkko*

- Suomella on tällä hetkellä 89 toimipistettä:
    - 74 suurlähetystöä (toiminta keskeytetty Damaskoksessa)
    - 2 yhteystoimistoa: Ramallah (Palestiinalaisalue) ja Minsk (Valko-Venäjä)
    - 5 pääkonsulaattia: Los Angeles ja New York (Amerikan Yhdysvallat), Hongkong ja Shanghai (Kiina) ja Pietari (Venäjä)
    - 1 konsulaatti: São Paulo (Brasilia)
    - 2 pääkonsulaattiin kuuluvaa toimipistettä: Murmansk ja Petroskoi (Pietarin pääkonsulaatti, Venäjä)
    - 5 pysyvää edustustoa kansainvälisissä järjestöissä: EU, Euroopan Neuvosto, OECD, YK, WTO, sekä 1 erityisedustusto: Nato
- Toimipisteissä työskentelee noin 600 Helsingistä lähetettyä henkilöä. Useimmissa edustustoissa työskentelee 2 - 4 lähetettyä virkamiestä. Lisäksi edustustojen palveluksessa on noin 900 asemamaista palkattua työntekijää.
- Vuonna 2021 edustustoverkkoa on tarkoitus vahvistaa kolmella uudella edustustolla ja vuonna 2022 kahdella uudella edustustolla. Jälkimmäisten osalta toisen uuden edustuston pysyviin menoihin palataan vuoden 2022 talousarvioehdotuksessa. Edustustojen sijaintipaikkoihin palataan talousarviovalmistelun yhteydessä.

*Kipupisteet*

- Matkamenoihin osoitettu säästövelvoite
  - Ulkoasiainhallinnolle valtionhallinnon matkamenosäästöistä jyvitetty 2,18 milj. euroa vastaa yli 20 % ulkoasiainhallinnon matkamenojen toteumasta v. 2019.
  - Ulkoministeriön toiminta perustuu tehokkaaseen kahden- ja monenväliseen diplomatiaan, jota ei voida hoitaa vain digitaalisesti. Näin ollen matkamenojen leikkaaminen esitetyssä mittakaavassa vaikuttaa oleellisesti Suomen kansainväliseen vaikuttavuuteen.
- Edustustoverkon vahvistaminen ja rahoitus
  - Määrärahakehyksistä puuttuu v. 2022 toisen perustettavaksi suunnitellun edustuston pysyvät menot, noin 1,0 milj. euroa/v.
  - Edustustoverkon vaatima rahoitus on taattava myös vaalikauden jälkeen vuodesta 2023 eteenpäin.
- Kasvavat turvallisuusuhkat ja -menot edustustoissa.
  - Turvallisuushaasteet vaikuttavat sekä edustustojen tarjoamiin palveluihin että oman henkilökunnan turvallisuuden ja jaksamisen ylläpitämiseen.
  - Haasteista syntyy jatkossakin huomattava kustannuspaine eikä turvallisuudesta kyetä huolehtimaan ilman niihin kohdistettavia rahallisia lisäpanostuksia.

**24.01.20 Tiede- ja kulttuuri-instituuttien menot**

- Momentin perustaso on 1,0 milj. euroa.
- Vuonna 2022 määrärahoihin on sisällytetty 0,9 milj. euroa Villa Lanten peruskorjaukseen.
- Instituuteista saatavat vuokratulot on budjetoitu momentille 12.24.20.

**24.01.74 Talonrakennukset**

- Määrärahakehys 8,0 milj. euroa/vuosi on sidottu kiinteistöjen tasearvoon (5 % tasearvosta).
- Vuonna 2022 kehykseen 11,3 milj. euroa sisältyy kertaluonteista tulevaisuusinvestointirahoitusta 3,3 milj. euroa.

*Kipupiste*

- Ulkomaan kiinteistöjen korjausvajeen johdosta investointirahoituksen tasoa tulee tarkastella kehyskauden loppupuolella.

**24.10.20 Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot**

- Ulkoministeriön pääluokassa menoihin on osoitettu 53,1 milj. euroa vuosittain (UM + PLM yhteensä n. 110 milj. euroa/vuosi kehyskaudella).
- Operaatioiden henkilöstömäärän arvioidaan olevan enimmillään noin 500 henkilötyövuotta.
- Suurimmat operaatiot ovat UNIFIL-operaatio Libanonissa ja Irakin koulutusoperaatio.
- Momentilla on ns. varalla olo -rahaa n. 6 milj. euroa/vuosi kehyskaudella.

**24.10.21 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan**

- Määrärahat nousevat kehyskaudella 18,5 milj. eurosta 19,5 milj. euroon v. 2023.
- Määrärahojen kasvu mahdollistaa hallitusohjelman mukaisen 150 asiantuntijan tason.
- Suurin osa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisesta suuntautuu EU:n operaatioihin.

**24.10.22 Rauhanvälitys**

- Määrärahojen perustaso on 2 milj. euroa/v.
- Vuoden 2022 määrärahat 4,5 milj. euroa sisältävät 2,5 milj. euroa hallituksen kertaluonteista tulevaisuusinvestointirahoitusta.
- Suomen tavoitteena on edistää rauhanvälitystä ja -rakentamista. Suomi tukee rauhanvälitykseen liittyviä vuoropuheluprosesseja, edistää käynnissä olevien konfliktien ratkaisua sekä vahvistaa rauhanvälitystoimintaa ja rauhanvälityskapasiteettia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

**Kehitysyhteistyö**

- Suomen kansainvälisen kehitysyhteistyön päämääränä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen, eriarvoisuuden vähentäminen sekä ihmisoikeuksien toteutuminen. Koronapandemian vaikutuksesta äärimmäinen köyhyys ja nälkä ovat maailmassa kääntyneet kasvuun ja monet kehitystulokset ovat vaarassa. Akuutin kriisin hoidon lisäksi toipumisvaihe edellyttää merkittävää kansainvälistä tukea.

- Suomen julkisen kehitysyhteistyön arvioidaan olevan kokonaisuudessaan raportoitavat erät huomioon ottaen noin 1,275 mrd. euroa v. 2022, noin 1,266 mrd. euroa v. 2023, noin 1,293 mrd euroa v. 2024 ja noin 1,328 mrd. euroa v. 2025, mikä vastaa noin 0,49 % osuutta bruttokansantulosta (BKTL) v. 2022, 0,47 % v. 2023, 0,47 % v. 2024 ja 0,47 % v. 2025 (ks. taulukko). Summa koostuu koko valtionhallinnon kehitysyhteistyöksi raportoitavista menoista, suurimpina näistä ulkoministeriön lisäksi valtiovarainministeriön, sisäministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön pääluokista maksettavat menoerät.

| Luvut milj. euroa, arvio | 2022 | 2023 | 2024 | 2025 |
|---|---|---|---|---|
| 24.30.66 Varsinainen kehitysyhteistyö | 705,404 | 695,871 | 722,619 | 758,385 |
| Muu ODA | 569,937 | 569,937 | 569,937 | 569,937 |
| **ODA yhteensä** | **1 275,341** | **1 265,808** | **1 292,556** | **1 328,322** |
| BKTL-osuus % | 0,4915 % | 0,4720 % | 0,4671 % | 0,4657 % |
| BKTL (VM:n ennuste, kevät 2021) | 259 496 | 268 166 | 276 720 | 285 261 |

*Kipupiste*

- Hallitusohjelman mukaan Suomi tähtää YK-sitoumuksen mukaiseen tavoitteeseen käyttää 0,7 prosenttia BKTL:sta kehitysyhteistyöhön sekä laatii aikataulutetun tiekartan YK-tavoitteiden saavuttamiseksi.

**24.30.66 Varsinainen kehitysyhteistyö**

- Ulkoministeriön hallinnoimaan varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan kehyksiksi 705 milj. euroa vuodelle 2022, 696 milj. euroa vuodelle 2023, 723 milj. euroa vuodelle 2024 ja 758 milj. euroa vuodelle 2025.
- Hallinnonalalle osoitettu 35 milj. euron säästövelvoite on kehyspäätöksessä kohdennettu varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoihin v. 2023 alkaen. Säästö vastaa noin 5 % määrärahoista.
- Suomen kehityspolitiikka ja -yhteistyö perustuvat kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 ja Pariisin ilmastosopimuksen toimeenpanoon tukemalla kehitysmaita kestävän kehityksen ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa sekä edistämällä globaalissa toimintaympäristössä tarvittavia muutoksia.
- Kehitysyhteistyössä panostetaan seuraaviin painopistealueisiin:
  - Naisten ja tyttöjen oikeudet ja aseman vahvistaminen, erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet
  - Kehitysmaiden talous ja työpaikat, erityisesti innovaatiot sekä naisten rooli taloudessa ja naisyrittäjyys
  - Koulutus, toimivat yhteiskunnat ja demokratia, erityisesti laadukas opetus, kehitysmaiden verojärjestelmien kehittäminen, sekä demokratia- ja oikeusvaltiotuki
  - Ilmastonmuutoksen torjunta ja luonnonvarat, erityisesti vahvistaen sopeutumistoimenpiteitä hillintätoimenpiteiden rinnalla
  - Lisäksi rahoitetaan humanitaarista apua.
- Alueellisesti Suomi painottaa Afrikkaa.
- Määrärahaa käytetään myös kehitysyhteistyöedustustojen turva- ja kiinteistömenoihin.

**24.30.67 demokratia- ja oikeusvaltiotuki**

- Momentille on osoitettu 3,0 milj. euroa/v.
- Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen ulkoministeriön toimialaan liittyville demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä edistäville toimijoille kuten esim. Demo Finlandille ja Helsingin yliopiston yhteyteen perustetulle Oikeusvaltiokeskukselle.

**24.30.88 Finnfundin pääoman korottaminen**

- Määräraha on 10,0 milj. euroa/v.
- Määrärahaa saa käyttää uusien osakkeiden merkitsemiseen.
- Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

**24.30.89 Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset**

- Momentille on osoitettu 129,7 milj. euroa/v.
- Määrärahaa saa käyttää finanssisijoituksiin osana Suomen kehitysyhteistyötä.

- Määräraha on tarkoitus käyttää kohteisiin, jotka kansantalouden tilinpidossa eivät lisää valtiontalouden alijäämää ja joilla on palaumaodote.
- Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

**24.90.50 Eräät valtionavut**

- Momentin määrärahat ovat 1,6 milj. euroa/v.
- Määrärahasta 445 000 euroa on varattu kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukselle.
- Valtionavustuksista järjestetään erilliset hakukierrokset.

**24.90.66 Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet**

- Momentille on osoitettu n. 90 milj. euroa/v.
- Määrärahaa saa käyttää ulkoministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.
- Suurin osa määrärahasta kohdistuu Suomen maksuosuuksiin YK:lle.

*Kipupiste*

- Määrärahat eivät sisällä Suomen YK:n ihmisoikeusneuvostojäsenyyden kannalta tärkeää lisämäärärahaa tukeen YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimistolle. Tuki on nostettu v. 2021 6,0 milj. euroon ja tämä vuosittainen tukitaso tulisi säilyttää jatkossakin.
- Kurssimuutokset vaikuttavat huomattavasti momentin määrärahatarpeeseen, sillä maksujen kokonaissummasta noin puolet on dollaripohjaista.

**24.90.68 Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (IBA)**

- Määrärahojen perustaso on 3,0 milj. euroa v. 2023 alkaen.
- Vuoden 2022 määrärahat 4,8 milj. euroa sisältävät 2,0 milj. euroa hallituksen kertaluonteisia tulevaisuusinvestointeja.
- Alueelliseen yhteistyöhön osallistuminen on Suomelle tärkeä keino edistää vakautta, turvallisuutta, kestävää kehitystä ja taloudellisia yhteistyömahdollisuuksia Itämeren, Barentsin ja arktisella alueella. Suomen asemaa aktiivisena ympäristö- ja ilmastotoimijana vahvistetaan ja vastataan nouseviin haasteisiin, kuten terveysturvallisuus.
- Keskeisiä yhteistyömekanismeja ovat alueneuvostot (Arktinen neuvosto, Barentsin euroarktinen neuvosto ja Itämeren valtioiden neuvosto) ja pohjoisen ulottuvuuden kumppanuudet. Lisäksi rahoituksella tuetaan hallituksen Venäjä-politiikan toimeenpanoa.
- Suomi toimii Barentsin euroarktisen neuvoston puheenjohtajana vv. 2021-2023.

**12.24.99 Ulkoministeriön hallinnonalan tulot**

- Ulkoministeriön hallinnonalalle arvioidaan valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelmassa kertyvän 38,0 milj. euroa/v. sellaisia tuloja, jotka eivät sisälly ministeriön toimintamenoihin.
- Tulot kertyvät hallinnonalan viisumien käsittelymaksuista, kiinteistöjen myyntituloista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista ja YK:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta maksamista palkkausmenokorvauksista.
- Covid-19 -pandemian vaikutuksia tuloihin on vielä vaikea arvioida ja niihin palataan seuraavilla kehys- ja talousarviokierroksilla.